

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 03628

VEBER-LIDER

Pincus Goodman

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

וועבער-לידער

פון

פ. גודמאן

Copyright, 1922

By P. Goodman

Paterson, N. J.

*****

פירשמען-קינד – בעטלער-קינד

(באלאדע)

(די וועבער געווירמעט)

א

אמאל איז א וועב-שטול
געוועזען גאר פראסט,
פון האלץ און פון נעגעל —
און פיל נישט געקאסט.

דער וועבער דערמאנט נאך
אמאל אין פאבריק:
דעם וועב-שטול דעם פראסטען
פון יאהרען צוריק.

און וועבער שוין אלטע
מיט פייערדיגן טאן,
פון וועבער פערצייטענס
דערצעהלען זיך אן:

געווען איז א וועבער
פון יחוס-שמאנד גרויס;
כאטש פראסט איז זיין וועב-שטול
געשמאנען אין הויז.

דער וועבער א מייסטער
כיי זיך איז געווען:
האט מוסטער'ס געצייכענט,
דעם „בינד“ נאכגעזען.

*****

*****

„געבעהמט“ אויף די קעטע,
„געלאַימט“ און געקלעפט,
געפעדעמט די שיצלעך,
געקניפט און געוועבט.

און ריטמיש געוויגט זיך
אין סקריפענדען-שטול,
לעם אים האָט געהוזשעט
אין שפּול-ראָד אַ שפּול.

געקלאַפט האָט זיין וועב-שטול
און ער האָט דאַכיי
אַ ליד זיך געזונגען,
נאַר זאָרגלאָז און פּריי...

דער „צוג“ און די „לאַדע“,
דעם „פּוס-שעמעל'ס-מריט“;
און שפּולער און שפּול-ראָד
באוועגט אין זיין ליד...

די גאַנצע קאָפּעליע
ווי מיט איין געפּיהל,
געהוידעט, געהוזשעט
צום שאַפענדען ציל...

אַ פּרייד און אַ כּשורה
געהילכט האָט אין קלאַנג —
און ער האָט געזונגען
פּון קיסר'ס געשאַנק:

„איך וועב אויס מיין סחורה,
און פּריי בין איך מיר,
איך דאַרף נאַר באווייזען
דאָס מייסטער פּאַפּיר.“

*****

*****

דער קיסר בעפרייט מיר
פון דינסט פאר דעם לאַנד;
דער קיסר זיך נויטיגט
אין שטאָף, אין געוואַנט...*)

אין גאָס אָפגעקלינגען
האַט ס'פרייליכע-ליד —
און די פארבייגעהער
צום פענסטער געשמידט...

מיט שטאַלץ האָט דער נייגער
זיין נאַמען באַרירט —
און נאָך מיט אַ נאַמען
זיין נאַמען באַצירט;

און אים אָנגערופען
„דאָס פירשמען-קינד“ —
און ווי אַ לעגענדע
האַט ווייט זיך געשפינט:

„זיין פירשמליכער יחוס,
פון קיסר עררייכט“;
מען זאָגט ער געוועבט האָט —*)
(די קרייקעס פילייכט)...

„אַ קאַץ אַ פאַר הויזען
מסתמא געמאַכט“ —
עס האָבען די מענשען
אין האַרצען געלאַכט:

---

*) אַלעקסאַנדער דער ערשטער האָט בעפרייט דעם וועבער פון
מיליטער דינסט, ווען דער וועבער האָט געצייגט זיינע מייסטער-פאַ-
פירען.

*) צווישען וועבער איז אויך אַרומגעגאַנגען אַ זאַגענ. אַז דער
קיסר אליין איז אַ וועבער.

*****

*****

צו שווערדען און ביקסען,
צו שטאָף און געוואַנט —
א וועלכעס איז בעסער
פאר זיך און דעם לאַנד?...

אַפנים האָט פרייהייט
געהאַט מער אַ ווערט;
שוין בעסער דעם וועב-שמול,
ווי טראַגען אַ שווערד...

זיי האָבען די קינדער
פאַר וועבער געמאַכט —
האַט לעהרלינג, געזעלען
פון מייסטער געטראַכט...

די אויגען זיך האָבען
געשפיגעלט דאַביי;
און הערצער זיך האָבען
באַזעלט מיט דער „פריי“...

דער וועבער געזעלען
מיט פרייד אויפגעלעכט,
ער האָט זיך געזונגען
אַ פרייד איינגעוועכט...

דאָס וועבער לערן-אינגעל
גערייט פון דעם ליד;
געטאַנצט האָט אין וועב-שמול
אויף „פוס-שעמעל'ס-טריט“...

דעם „צוג“ האָט געשלעפט ער,
דאָס שיצעל געצילט,
געקלאַפט האָט דער וועב-שמול,
אַ הימנע געשפילט...

*****

ב

די פריידיגקייט אין וועבער'ס הויז
איז פייערלעך געשטיגען;
געזעלען-בריה און מייסמער-בריה
מיט פייערליכקייט געקריגען:

די מייסמער-בריה מיט צערעמאניע
זיין „צעך“ אים פלעגט דערלאנגען;
און וועבער אין זיין „וועבער-צעך“
אויך צערעמאניאל עמפאנגען.

זיין יחוס'קייט, זיין חשובות'קייט
האט שטימונגס-פאל געקלינגען,
א פריידיגקייט אין וועבער'ס הויז
ביים וועבען זיך געזונגען...

פלעגט שפינערן און שפולערן
און לעהרלינג און געזעלען;
פון מייסמער און די מייסמערן,
פון צעך זיך אנדערצעהלען...

ג

די צייט האט געהאלטען
דאס שפינראד אין האנד,
געשפינט זיך דעם פאדעם
פאר'ן וועבער'ס געזאנט...

געגורט האט דאס שפינראד,
דעם פאדעם געדרייט;
פון שפינראד צום שפול-ראד,
דעם וועב-שמול בעקליידט —

האָט דאָס שפּינראָד אויסגעשפּינען
אויסען רויהען וואָל און באַוועל,
לאַנגע פעדעס אויסגעשפּינען
און צוטיילט די וואָל און „שטרענען“
און דעם באַוועל אין די פּאַסמעס;
האָט דאָס טרייב-ראָד און דאָס שפּול-ראָד
אויפגעשפּולט און אויפגעטריבען,
אַנגעשפּולט די לערע שפּולען,
פּולע קולער'ס אַנגעוויקעלט
און די פעדעס פּון די קולער'ס
דורכ'ן „שער-בלאַט“ גלייך גענומען,
האָט דער שערער „קעמע-שערער“
אויף זיין „שערצמע“ געשוירען —
האָט די זון בעשטראַהלט די פעדעס
מיט אַ שימער אויפגעלויכטען;
זונען שטראַהלען אין די פעדעס
ווי נשמות זיי בעהאַפּטען —
וועלען קליידען זיך די גוף'ען,
לויט די גוף'ען די קאַלירען;
גאַלד און זונענדיגע פאַרבען
מיט אַ בלענד און בליאַסק געשפּיגעלט,
האָט זיך לעבען זיך געשפּיגעלט —
און אַלץ מייסטערלעך און קינסטלעך
אויסגעשפּינען, אויסגעשוירען
שוין די פעדעס גרייט צום וועבען —
און דאַביי די פּרייד ביים וועבער:
שטאַרקע פעדעס וועט ער וועבען,
שטאַרקען „שום“ און שטאַרקע קעמע, *)

(*) „שום“ איז דער פּאַדעס וואָס וועבט זיך אין דער ברייט.
„קעמע“ זיינען פּערעס וואָס וועבען זיך אין דער לענג.

וועט זיך שעהנעס מיט'ן שטארקען
ווי די פארען זיך באהעפטען;
וועלען פעדעס מיט די פעדעס
פלעכמען, וועבען זיך ווי טרוימען —
און געוועב מיט פרייד געוועבען
ווי ווייט נאָקעמקייט טוט שעהמען —
וועלען הענט אַנטאָפען ס'וועבען
דאָס ממשות'דיגע שעהנע,
וועט זיך גוף און נשמה קליידען
אין געוועב מיט פרייד געוועבען...
און דער וועבער, ענטוויאָסמעש
האַט זיין קעמע „אויסגעצויגען“;
און די „קעמלען“ אָנגעקעמעלט
פון איין פארקען צו דעם צווייטען
וויפיל לאַנד ער האָט געקריגען
וואָס דער קיסר האָט געשענקט אים, *)
וויפיל איילען-לאַנג זיין קעמע
אָנגעשוירען האָט צום וועבען —
פלעגט ער שטארקען שוואַכע פעדעס,
פלעגט ער „לאַימען“ אויס זיין קעמע
מיט די בערשמען „אויסגעשליכמעט“;
האַט די זון זי אויסגעטרוקענט
און געטונקט זי אין די שטראַהלען —
האַט דער וועבער, מיט אַ „רעהקאָס“
„אויפגעבעהמט“ זי אויפ'ן „בעהם-שטול“
און זיין קעמע אין דעם וועב-שטול
אין „געשיר“ אַרײַן „געריגען“;
פון אַ בעט-צײַג ביז אַ קאָזשמיר,
פון אַ הויזען-צײַג ביז „קאַמגאַר“
אויסגעריגען ביז אַ זיגאַג;
האַט ער פּוס-שעמלעך געבונדען:

---

*) די ערשמע וועבער אין „לאַרז“ האָבען געקריגען געשאַנקען
לאַנד — וואָס איז דעמאָלט געווען ניט מער ווי אַ דאָרף מיט אַ וואַלד.

*****

מיט אַ „באַסט“ און מיט אַ „מאַרין“, (**)
מיט אַן אַטלעס און אַ דיגנאַל
אויסגעשנורט זיי מיט זיין מוסטער —
און זיין פוס-טריט מיט אַ סדר
האַט די פוס-שעמלעך אין וועב-שטול
איינס נאָך אַינס אַראָפּ געטרעטען,
פאַך נאָך פאַך אַראָפּ געצויגען;
אין איין האַנד אַ „צוג“ געהאַלטען
האַט דעם שיצען מיט'ן פאַדעם
דורכגעצילט און דורכגעוואָרפען;
און די צווייטע האַנד די „לאַדע“
האַט ער צוגעקלאַפט דעם פאַדעם
האַט געפלאַכטען און געוועכט זיך
שום און קעמע זיך צוזאַמען —
אין געזאַנג פון „פירשמען-קינדער“
האַט די אַרבייט זיך געטראָגען:
שפינען, שפולען, שערען, וועבען —
אין געזאַנג פון פירשמען-קינדער:
שפינער, שפולער, שערער, וועבער,
מייסטער, לעהרלינג און געזעלען
האַט די מייסטערן געהאַלפען:
„אויסגענופּט“ געוועכטע שטיקער —
און דער קלאַנג האַט זיך געטראָגען
פון'ם וועבער'ס הויף און ווערק-שטוב,
האַט אין הויף, אין גאַס געקלונגען;
און דעם נייגער צוגעצויגען,
פאַר דעם לאַנד און פאַר דער פרייהייט
וואָס דער וועבער האַט געקריגען
האַט עס שטימונג'ים-פאַל געקלינגען
פאַר דעם וועבער'ס, מייסטער לעבען...

(**) באַסט, מאַרין, אַטלעס, דיגנאַל זיינען בלוז אַ טייל נעמען
וואָס מען רופט אָן דעם „בינד“ וואָס וועכט אויס זיין סאַרט שנור
אויף דער סחורה.

*****

ה

האַט מיבאַס פון וועבער דערהערט,
האַט מיבאַס געקלוגט זיך געשייט,
מיט אייפערדיג-אויגען געגלאַצט —
און ווי אַ ווילד גראַז עס שפּראַצט
געשפיצעלט זיך האַט זיין געדאַנק:
אַנו לאַמיר הערען דיין קלאַנג
וואָס האַט אַזאַ גרויסען בעדייט?
אַזוי האַט זיך מיבאַס געקלערט...

ו

האַט מיבאַס דערזעהן
עס בלישמשעט אַרויס:
אַ שפינראַד, אַ שפּול-ראַד,
אַ וועב-שטול פון הויז;

און ס'דרייט זיך דער פאַדעס
און ציהט זיך און ציהט —
האַט דאָס אים געלאַקערט,
גערייצט זיין אַפעמיט —

ער וועט שוין בעקליידען
אַ וועלט מיט געוואַנט;
מען דאַרף נאָר בלויז נעמען
דאָס שפינראַד אין האַנד...

האַט מיבאַס זיך אַלין צוגעהערט,
האַט מיבאַס באַרירט זיין געוואַנט
און ס'רענדעל געדרייט אין זיין האַנד —
אַזוי האַט זיך מיבאַס געקלערט...

און גאלדענע פעדעם
 געזען שוין אין טרוים,
 ווי ס'שפינט זיך און וועכט זיך
 א גאלדענער זויס...

האָט טיבאַס זיין חלום
 מיט'ן רענדעל בעשיידט;
 און פלייסט גענומען
 בעדינגען די לייט:

„א רענדעל אין פאַראוים
 דאַס גיב איך אייך שוין;
 און גרעסער, פיל גרעסער
 עס וועט זיין דער לויין.“

איך שענק א פאַר איילען
 פון שענסמען געוואַנט —
 און ס'רענדעל אין פאַראוים
 געשטעקט זיי אין האַנד.

האָט טיבאַס זיך אַלץ צוגעהערט
 און טיבאַס האָט סתם שוין געטראַכט:
 דאַס שפינראַד עס שפינט שוין צו זאַכט —
 און שפינראַד צום ווינד-מיהל פערגלייכט —
 האָט טיבאַס זיך גיעריג געגרייכט:
 מען דאַרף גאַר אַנטרייבען דעם ווינד,
 עס וועט זיך שוין דרייען געשווינד —
 אזוי האָט זיך טיבאַס געקלערט...

האָט טיבאַס געצויגען
 פון שפינראַד דעם דריים
 און שפינער און שפולער
 און וועבער נאָך אים...

געמראָפּען פּערוויממע
א שעה, אָדער צוויי —
האַט מיכאַס גערעט אַלין
און פאַרגעזאַגט זיי:

„פירשטען-קינדער קומט אַהער,
ווער א רענדעל וויל נאַר מער,
צו א פרעמיע א געשאַנק?
דאַרף נאַר האַרבען מיין פּערלאַנג:

„וועב נאַר, שער נאַר,
שפּול און שפּין
און מיין פרעמיע
נעמט אין זין“...

האַט מיכאַס א בייטש זיך געשפינט...
און ער האַט געפאַכעט אין ווינד:

וועב נאַר, שער נאַר,
שפּול און שפּין
און מיין פרעמיע
נעמט אין זין...

האַט מיכאַס געשייטקייט
געשאַרפט זיך אין בליק —
און זשעדינע געמאַסטען
די איילען פון שטיק...

1

האַט מיכאַס געזען אַז
עס געהט כאַדאַראַס,
און ס'שלעפט ווער צוריק-וועג
צום ווערק-שטאַט און קראַס...

געדרייט ר'האט זיין קעטע
 מיט'ן גיין גאר געניט
 און האט באלד פערטשעפעט
 א שלאנג נאך די טריט...

איך גיב איך מיין קעטע
 אהיים פון פאבריק,
 און צאהל איך א רענדעל
 פאר וועבען א שטיק.

געדרייט האט זיין רענדעל,
 ווי ס'אויג אין זיין קאפ;
 געשיקט עס געווארפען,
 ארויף און אראפ...

ח

ס'האט טיכאס פון ווערק-שטאט
 און קרעמעל געלאכט;
 געהערט אז א „וואונדער“
 האט ווער אויסגעטראכט;

א דאמף-שטול, א דאמף-שטול
 וואס לויפט ווי א רוח —
 און האט באלד דעם וואונדער
 בעטראכט שוין פאר זיך...

ט

אנגעפראפט מיט רענדלעך
 טיכאס האט געזינגען:
 “מאדך און געהירען

פון'ס ערפינדער'ס גייסט —
 קויף איך אפ פאר רענדלעך
 און מיין מאַגען עס שפייזט...

מיט געקארגטע רענדלעך
 טיבאס האָט געדונגען:
 האָט ער אויסגעמויערט
 אַ פאַבריק פון דאַמף-שטול,
 וועבער זאָלען וועבען
 סחורות אָן אַ סך —
 האָבען איינע, ד'אַנדערע
 באלד די ניים צוטראַגען;
 און גענומען קוקען
 ביז אַרויף צום קוימען —
 און זיי האָט געשראַקען
 ד'וואונדערליכע „זאך“...

יא

פיער גאַרענדיגע הייזער,
 מיט רויטע ציגעל מויערן;
 מיט קליינע קברים שטיבלעך,
 אַ וואו דער טויט מוט לוייערן...

טיבאס האָט געמויערט
 נאָך די דאַמף פאַבריק,
 האָט ער זיי פערדינגען
 לויט דעם פרייז פון שטיק...

האָט די נויט זיך דאַרט געשפינט:
 געה שוין וועב מיט ווייב און קינד...

יב

ס'האט אליין א פייפער
מיבאס אויסגעטראכט —
האט דער האנד-שטול וועבער
איראנעש געלאכט...

האט גערופען ס'פייפען:
גיכער, ניט געפוילט —
האט דער דאמף-שטול וועבער
דעם דאמף-שטול געאוילט...

האט געשראקען ס'פייפען
ווי א טייפליש-שפיל —
און האנד-שטול נאכ'ן דאמף-שטול
האט געיאגט אהן ציל...

יג

האט געוועכט דער האנד-שטול וועבער,
אויסגעוועכט זיין נויט;
און געזונגען פון א קעמע
מיט א שטיקעל כרויט:

א וועבער בין איך א יחסן-קינד,
מיין סחורה געהט גאנץ ווייט;
וואס קומט מיר אבער ארויס דערפון?
איך האב ניט אויף קיין מאל-צייט...

מיט מזל ד'קעמע כאב אהיים געבראכט,
מיין ווייב און קינד צו דערפרייען —
נו, האב איך ניט צו בעצאהלען ס'מאל:
די קעמע אַנצודרייען —

מיט מזל ד'קעמע שוין „פארגעריכט“
פון הונדערט, צוואנציג איילען;
נאָר זאָגט מיר אַן דער פּאַבריקאַנט:
וועט יעדען פּאַדעם צעהלען...

יד

האַט געיאָגט דער האַנד-שטול וועכער,
ביז אין האַלבע נאַכט געוועכט;
און דער שלאָף אויף זיינע ברעמען
האַט די אויגען אים געקלעפט...

איז זיין „צוג“ פון האַנד געפּאַלען
גלייך איר קראַפט וואַלט אויסגעפעלט,
אַזש אין מימען פאַך דעם שיצען
דורך זיין דרימטעל אָפּגעשטעלט...

אויסגעריבען זיך די אויגען,
נאָך ניט פאַרטיג איז דאָס שטיק —
און געפּלוקט האַט ער דעם דאַמף-שטול
מיט די גאַנצע וועב-פּאַבריק...

יה

יעדען זונטאָג אין דער פּרייה
האַט דער גלאַק געקלונגען:
בעט צו גאָט און טיכאַס דיען,
קריגסט אַ דירה, קריגסט אויף ברויט —
טיכאַס צעהלט דעם קיסר צונז,
טיכאַס שענקט אויך וואָס אומזינסט —
און אַ גרוב אויף נאַכ'ן טויט...

י'

אין א שעהנעם גארמען
ווייט פון וועבער'ס אויגען,
האט אין פאלאץ מיכאס
דעם פאדעם אנגעצויגען...

געשפינט האט ער א נעץ
און א ביימיש געדרייט;
און דערמיט געפאכעט
פאר די פרעמדע לייט...

י''

האט מיכאס געוואקסען
געהויבען זיך הויך —
און פון זיך געבלאזען
ווי ד'קוימען זיין רויך...

דאס ראד און דער רימען
און אימליכע שרויף,
זיי האבען ווי אינאיינעם
גערעט זיך צונויף;

אין רושיגע טענער
צום וועבער דערגרייכט:
מיר מאכען דאס וועבען
אלץ גרינג דיר און לייכט...

„און דו ארעם
וועבער קינד;
מאכסט פון וועבען
גאנץ זיך בלינד..."

זעהט דיין אויג ניט
אן דיין הויז —
וועכסט א מאַרבע
פאר זיך אויס...

פופצען שמונדען
אין מעת-לעת —
מאכט עם בלייך דיך
ווי א מת...

געהסטו קרענקלעך
צו דיין הויז,
וועכסט תכריכים
פאר זיך אויס"...

יח

אים האָט ס'רוישען
געגרילצט אין האַרץ —
און די מענער
געמאַלען שוואַרץ...

יאָגען רימענס
גרויס און קליין,
מרייבען רעדער
מיט די צייהן —

ס'לייב געגעמען
האָט אים געדאַכט,
פון פערניכטונג
אַלץ געמראַכט...

יט

גערוישט האָט דער דאַמף-שטול.
דאָכיי אַזוי מיד
דער וועכער געברומט האָט:
אַ פּלּוכענדיג-ליד...

כ

פּרייה, בעניגען פאַר דעם וועבען,
שפּעט אין אַבענט נאָך דעם וועבען
האַט דאָס פּייפּען פּון פּאַבריקען
פּריי געלאָזען און גערופּען
מיט אַ גרילצענדיג-געשריי —
און די וועכער—אויסגעבלייכטע,
אַנגעקליידטע ווי די בעטלער,
— ווי פאַר'ן מאָג זיך וואָלטען שעהמען —
זיינען שאַטענדיג פּערשוואַנדען,
ווי אַ בייטש וואָלט שרעקען זיי...

כא

האַט געוועכט דאָס וועכער-קינד
הכנעה'דיג און מוטלאַז-שמום;
און פּון פּירשמען, „פּירשמען-קינד“
אויסגעלאָזט האָט זיך דער רוהם...

האַט ער צוימען נאַכגעשלעפט
ביז אַהיים אין אַרעמקייט —
און אַ בעטלער, „בעטלער-קינד“
האַבען פינגער נאַכגעמייט...

האַט דער צאַרן אויסגעוואַקסען
 מיט דעם וועבער'ס שווערע לאַסט;
 און ער האָט אין זיין פּערצווייפלונג
 בלויז דעם דאַמף-שמול נאַר געהאַסט...

כב

עס האָט זיך געטומעלט
 אין וועבערשען-צעך:
 „מעכאַנישע וועב-שמול'ס
 צוברעך זיי, צוברעך!

אוועק זאָל צום טייפּעל
 דער שמול מיט'ן דאַמף!“
 און ווילד האָט די מאַסע
 געלאָזט זיך אין קאַמף.

כג

די פּאַבריקען צונטער-רויט —
 וואו געוועבט האָט זיך דער טויט —
 הייסע דאַמפען אויסגעשפּריצט
 און די מאַסע מער צוהיצט —

אַזש די ציגעלדיגע-ווענט
 האָט די שנאה דורכגעברענט,
 מיט אַ מאַויס'דיג געבריל,
 אין אַ ווילדען פּלאַמען שפּיל...

כד

פון מיבאס פאבריקען
צום פאלאץ מען פיהרט:
צובראכענע דאמף-שטול
מיט בלוט אויסגעשמירט...

האט מיבאס אין פאלאץ
א צימער געמאָן;
א בליץ—האט דערגרייכט דאָס
פון פאלאץ צום טהראָן:

„עס האָבען די בעמלער
צעיושעט זיך ווילד,
געלאַכט אויס דעם גלח
מיט'ן הייליגען בילד“!

גענעדיג געוועזען
דעם קיסר'ס פערלאַנג:
וואָס דארפט דען אַ בעמלער?
אים שענק אַ געשאַנק...

כה

נאָכ'ן קאמף—זיין לאַסט פּערגרינגערט
האט געוועבט דאָס פירשטען-קינד;
און זיין נאַרישען פארברעכען
איינגעקריצט זיך ווי אַ זינד...

האט געבויגט זיך פאַר דעם דאמף-שטול,
מיט זיין טאָט זיך אַלץ געשעהמט —
נאַר פון פירשטען-קינד—אַ בעמלער
נאָך ביז היינט צו טאָג אים קלעמט...

וועבט דער וועבער
 זינגט ער היינט:
 ניט דער דאמף-שטול
 איז דער פיינד —

ניט פאר'ן קיסר'ס
 דינסט אין לאנד;
 דארף איך וועבען
 מיין געוואנט —

בלויז וואס טיבאס
 אויסערוועלט:
 אלע פארבען
 פון דער וועלט —

וועב איך פעדעם
 אלערליי,
 פעדעמע-אייז
 איינס און צוויי —

שפול און שיצען
 פאר-צונויף,
 ציהט דעם פאדעם
 אין זיין לויף —

פרוואוט נאר מעסטען
 אויס די לענג?
 האלט די אויגען
 אָנגעשמרענגט...

*****

מיבאס אַבער
ניט פּערדגעסט,
וואָס איך וועב אויס
מיבאס מעסט —

מעסט ער אויסעט,
מעסט ער איין —
מיבאס מאַס איז
גרויס און קליין...

וועבט איין דאַמף-שטול,
ניט גענוג,
שפּאַן איך איינעט
„צוויי אין צוג“:

כז

צוויי אייזערנע דאַמף-שטול,
דער וועבער אין מיט;
ער וועבט זיך אויף ביידע
און ברומט צו אַ ליד:

טהו קניפען די דרימען
און פעדעס נאָר איין,
די שפּולען זיך רייסען,
די קעטע געמיין.

וואָס שוואַכער די פעדעס
אַלץ שווערער דער לאַסט,
אַ לאַז און אַ שמעל אַפּ
דעם דאַמף-שטול אין האַסט...

*****

איך קניפ און איך פעדעם
דער רוקען אזש ברעכט,
דאס פנים אין גרימען:
דאס וועכען געהט שלעכט...

דער דרים און דער פאדעם
מעג פעסט זיין געדרייט;
נאָר סיי ווי וואָס קריג איך?
איך שעהם זיך פאר לייט...

צוויי אייזערנע דאמף-שטול,
איך וועב און איך וועב,
אין לונג ווערט א שפארע
מיט שטויב זי פערקלעב...

מיין סחורה איז פרימע,
איך קריג מיר א לויב —
און כאפ אפ דעם אטעם
און אטעמע שטויב...

איך וועב אויס מיין סחורה,
זי געהט שוין נאָר ווייט;
נאָר סיי ווי וואָס קריג איך
איך שעהם זיך פאר לייט...

עס פליהען די שיצלעך,
זיי יאָגען גאליאָפּ,
עס הוושען די דאמף-שטול,
זיי רוישען אין קאפּ.

איך ציפּ אָפּ די דרימען
און וויש אָפּ דעם „מאָך“;
און דרימען און צוימען
זיי שלעפען זיך נאָך...

כח

וועכט דער וועבער
זינגט ער היינט:
ניט דער דאמף-שטול
איז דער פיינד —

ניט פאר'ן קיסר'ס
דינסט אין לאנד;
דארף איך וועבען
מיין געוואנט —

בלויז וואס טיבאס
מיר באפעלט;
אלע סחורות
פון דער וועלט —

וועכט איין דאמף-שטול
ניט גענוג,
שפאן איך איינעם
„צוויי אין צוג“ —

שפאן איך איינעם
זיך אין יאך,
טיבאס אבער
וויל אלץ נאך...

כט

אין די וועב-פאבריקען
ביי די וועב-מאשינען;
שקלאפען גאנצע מחנות,
גרויס און קליין זיי דינען...

טראגט זיך א געמורמעל
אין אזוי פיל שפראכען,
ווי א דור-הפלגה,
גאר ניט ווי איין גלייכען...

וועבען זיי און וועבען
אויס א וועלט געוועבען,
וועבען זיך די נוימען
פון דעם אייגען לעבען...

געהן די קרעכצען, קללות
אין דעם רוש און שומעל —
און די שמויסען סחורות
גרייכען אזש אין הימעל...

אוי אזוי פיל סחורות
אנגעוועכט אין נוימען —
גרילצט ס'פאבריקען-פייפען,
וועקט אזש אויף א מוימען...

אוי אזא בעלוינונג
ס'וועט אמאל זיך בייטען;
און בעצא-הלונג קריגען
פאר די אלע צייטען...

עם רוישט און עם הוושעט
 דער קראפט-שמול זיין ליד,
 פון שמאל און פון אייזען
 דער קלאנג איז געשמידט...

דאס ליד איז א גרויסעם,
 דערצעהלט אזוי פיל:
 פון וועבער און וועבען —
 פון וועבען דער ציל...

זיידען-וועבער

זיידען-וועבער, קינסמליך וועכט איהר,
שעהנסטע שטאָפּען פלעכט איהר אויס:
זילבער-ווייסע, פּורפור-רוימע,
הימעל-פאַרבען רייך און גרויס.

שמערען, זונען, רויזען, ליליען,
ציהען זיך פאַר אייך פאַרביי —
אויסגעשניצטע, אויסגעטאַקטע,
ווי אין הימעל, ווי אין מאַי.

וועכט זשע גיכער אויס די סחורות,
קונים וואַרטען ערגעץ גרייט —
דאַרפּען זיך אין „זייד“ אויספּוצען,
נו, נו, פליסיג וועכט דעם זייד...

זיידענצייג וועב איך

זיידען-צייג וועב איך בעפוצט און בעשיינט,
 אָך! וויפיל שיינקייט, די אויגען ס'פערבלענט;
 וועב איך פאר'ן פאלאץ, צו פוצען די ווענט —
 נאָר ווי מיר לעבט זיך, ניט פרעג מיך, מיין פריינד...

ס'רייצט דאָס געוועב פון די בלומען אין זייד —
 פוצט אויס זיך פרינצעסיין, שאַפט איך גענום,
 רוישען זאָל שלעפע-קלייד אונטער דעם פוס;
 נאָר פון מיר טראַכט ניט, צושטערט ניט אייער פרייד...

ס'רייצט דאָס געוועב און עס פאַסט זיך פאר'ן האַרץ,
 מעג עס זיין בויגעדיג, מעג עס זיין שטייף,
 מהומט אָן דאָס זיידענע-העמד מיט'ן שליוף,
 ס'וועט שוין פערפוצען — מעג זיין ווי שוואַרץ...

ס'רייצט דאָס געוועב מיט אַ שיינקייט בעלויכט;
 לאַז איך קיין שטויבעלע פאלען אויפ'ן זייד,
 פוצט אויס דאָס מעבעל, פערהילט עס, פערקלייד;
 אַלצדינג געוועבט איז, צו וואָס איר געברויכט...

זיידען-צייג וועב איך, וועב שיפעלע, פליה —
 ציהט זיך זיין דרים, ווי אַ גלות שוין לאַנג —
 ווערט שוין מיין האַרץ, פון אַ מידיגקייט קראַנק,
 געהט נאָר פון זינען מיין אייגענע מיה...

מיין מיידעלע

עס פרעגט מיך מיין מיידעלע איינמאל נאָאָוו:
„איך ווייס — זאָגט זי — מאַמעשי, אין שאַפּ דו מוזט געהן;
נאָר זאָג מיר, די גאַנצענע טעג וואָס דו מהוסט,
וואָס שטענדיג מוז איך זיין מיט מאַמעשי אַליין?“

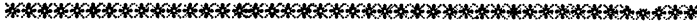
איך פּרואוו איהר, דעם טעכטעריל געבען צו פּערשמעהן,
זי האַרפט זיך צו מיר צו מיט אויגלעך אַזוי ליב —
כ'ערקלעהר איהר, כ'מוז אַרבייטען גאַנצענע טעג
אויף אַלצדינג, וואָס מאַמעשי דאַרף אין דער שטיב.

„און מאַמעשי זאָגט מיר, אין שאַפּ מאַכסטו זייד
אויף קליידעלעך שעהנע“ און פרעגט מיך מיט וועה:
„פאַר וואָס ברענגסטו מאַמעשי קיינמאל אַהיים
פאַר מיר אויף אַ קליידעלעך? זעה ווי איך געה!...“

נאָר איינמאל, ווען פיבעריש ס'קינד האָט ביי נאָכט
זיך גאַלדענע טרוימעלעך וואַכענדיג געשפּינט —
כ'בין לאַנג ביי איהר בעטעל מיט „מאַמעשי געוואַכט,
אַ זיידענעס קליידעל כ'האַב צוגעזאָגט דעם קינד.

איך טראַכט ביי די דאַמף-שטול: „די רויזען און לילען,
די קינציגע בלומלעך אינ'ם זייד,
די פּרעכטיגע אַרבייט געוועכט ווי פון פרייהלינג —
ווי שעהן וואַלט מיין קינד דאָס געקליידט!...“

נאָר ס'האַבען אין מיטען ווי שפּאַמישע טענער
גערוישט דורך די דאַמף-שטול צו מיר:
„די זיידענע בלומלעך גיב אַכטונג, פאַרפלעק נישט,
פּערגעס נישט, דאָס איז ניט פאַר דיר!...“

עם האָט זיך גערוקט אַליץ ס'געוועבטע אַרומער,
געוויקעלט אַרום זיך אין שטיק —
אין האַרץ אויך אינאיינעם געוועבט האָט דער ווייטאָג
און אַנגעפילט מיט טרעהרען מיין בליק...

און פּלוצלונג געפּאַלען מיין זוּדיגע טרער איז,
געצייכענט די בלומיגע זייד:
כ'זועל קריגען צוריק פאַר מיין קינד דאָס פאַרפלעקטע,
געלאַכט כ'האַב מיט איראַנישע פּרייד!...

מיין טעכטעריל האָט זיך אויפ'ן קול'עכעל צואוויינט
ווען מאַמעשי דעם זייד האָט בעטראַכט —
„נישטאָ אויף קיין קליידעל, אַ פּלעקענדיג שטיקעל
זעה, טאַמעשי, וואָס האַסמז געבראַכט!...“

*****

בענקשאפט

עם שלומערט מיין געדאנק פֿערווינגט פון שאפ גערויש —
און פלאַנטערט זיך אין מיר ווי אין שלאָף אַ טרוים;
עס מאַהלט זיך אין מיין דמיון: אַ שיפעל אין אַ שטורם,
דאָכיי מיט אַלע כּחות האַלט מיין גייסט זיך קוים...

עס הוישט ווי אַ געוויטער דער כאַפּס פון שאַפּ,
דאָס האַרץ ווי אין אַ תּפּיסה פון מאַטעריעס פּערגעהט;
דורכ'ן פּענסטער קוקט ס'אויג באַנג וויל אַ פּערבלאַנדזשעט-קינד
און ס'דאַכט אין ים גערויש זיך טרינקט מיין האַרץ און שרייט...

עס ווערט פּאַר'ן אויער פּערקלונגען ס'וואַרט וואָס גרייכט אַהין
נאָר אין מיין האַרץ וועבט זיך אַ שטיל פּעראומערט-ליד;
און וועבט זיך אין דער שטילקייט פון די שפּעטע נאַכט
ווען נאָך דער אַרבייט זינקט מיין קאַפּ אַנידער מיד...

♦ ♦ ♦

עס וועלען דינע טרוימען אין גערויש פּערגעהן —
און יאָגען וועט דיין האַרץ די דאַמף-שטול אַהן לוסט —
נאָר שטייגען וועט דיין בענקשאַפּט, שטאַרקער אין דיין ברוסט;
אַזוי ווי עס שטאַרקט זיך אַ גוסס, זיין קינד צו זעהן...

און וועבען וועסטו וועבען ביז'ן לעצטען מאָג;
און אויף די זיידענע בלומען קוקען וועסטו שטום;
וועט עמיץ אפּשר שענקען אויף דיין קבר אַ בלוס?
נאָר קיינמאַל אויף תּכריכים ניט האַבען גענוג...

און וועבען וועסטו אַלין, און וועבען אַהן אַ ציעל,
רק יאָגען אַלין די מעכאַנישע וועב-שטול מיד;
ביז רוישען וועלען זיי דיר ס'לעצטע אַבשייד-ליד —
און טרוימען וועסטו דאַרמען אינ'ם קבר שטיל...

*****

מיי

פריהלינג אין דרויסען
גריסט אריין די זון,
זעהט זי מיך וועבען
לייב און זעל פערטאן...

גריסען די שמרצהלען,
נויגען זיך פאר'ן בליק;
פיהל איך א פרישקייט,
יום-טוב'דיג זיך קוויק...

פריהלינג אויפ'ן הארצען,
גאר ווי ניי איך לעב;
וועכט זיך אין זינען,
יום-טוב'דיג איך וועב...

ציהען זיך שמרצהלען
אין לענג און אין ברייט,
גאלדיג און זוניג
פאנטאסטיש אין זייד.

קלויבען זיך שמרצהלען
בינטעלעך צונויף,
דאכט זיך עס שפריצען
פאנטאנען ארויף...

שימערט דאס זיידענס
אין א פארבען-בלענד,
וועכט זיך מיין סימבאל
מיט די אייג'נע הענט...

*****

*****
גלאנצט מיט'ן שימער
מוסקעל'דיגע קראפט;
וועבט זיך מיין פאהן אויס
פריהלינג'דיג בעשאפט...

טאנצען די שטראהלען
פון דער פריהלינג זון,
וועבען זיך איינעם
אין מיין זייד'נער פאהן...

חוזר'ן זיך קלאנגען:
יום-טוב'דיגער-מיי;
פלאטערט מיין נשמה,
רייסט זיך צו דער פריי...

פריהלינג

פריהלינג אין דרויסען
וועהט אריין א פרייד;
וועב איך אויף „דזשעקארד“ *)
בלומען אין דעם זייד.

וועב איך אויס בלומען,
בלימעלעך א וועלט;
אלצדינג פון פריהלינג
און וואס איך געפעלט.

בלומען אין פריהלינג
וועב איך מיט א פרייד,
זאל זיין מיט מוזל
פאר א חפה-קלייד...

געהט דער קלאנג איבער
אזש אין ווייט, אין פרעמד;
וועב איך די שליפען
און דאס זיידען-העמד...

בחור און מיידעל
סיי פון נאָהנט און ווייט,
ד'פּוץ אייך אויס ביידע,
טראַגט שוין אויך מיין פרייד...

---

*) דזשעקארד איז א וועב־מאָשין וואָס וועבט אויס בלומען.

דו וועבסט ניט גענוג

געיאגט האט דער וועבער דעם האנד-שמול נאכ'ן קראפט-שמול,
די נעכט אויסגערעכענט זיך קלוג —
און דאך אין זיין דחקות געגרילצט האט א שטימע:
דו וועבסט ניט, דו וועבסט ניט גענוג...

האט ווידער געוועבט אויפ'ן דאמף-שמול דער וועבער;
ס'וועב-שיפעלע פליהט ווי א צוג —
און דאך אין זיין דחקות געגרילצט האט א שטימע:
דו וועבסט ניט, דו וועבסט ניט גענוג...

האט איינגעשפאנט זיך ביי „צוויי“ דאמף-שמול דער וועבער,
צוויי דאמף-שמול נאך אלץ ניט גענוג!
נו, נעם שוין מהו אן א פאר שטאלענע רעדלעך;
און נאכ'ן פייל פון בויגען זיך יאג...

איבער'ן שמעטעל

איבער'ן שמעטעל קוימענס שמייגען
פון פאבריקען הויך ארויס,
קוקען אויף דעם אַרעם געגענט
ווי מיט גאזע פון זייער גרויס...

בלאזען פון זיך סאזשע-וואַלקענס,
וואו ניט וואו אַ דיקער רויך
שפארט און שלענגעלט ווי אַ בייטש זיך —
ווי ר'וואַלט סטראַשען פון דער הויך...

אין פריהמאָרגען כ'הער אַ פייפען
דרינגט אַריין אין הויז, אין צעלט —
איז דאָס ניט אַ פאַסטוכ'ס פייפען
רופענדיג די פיה אין פעלד...?

איבער'ן שמעטעל רויך און סאזשע,
אין דער לופט אַ פייפעריי,
קנאַקט ניט וואו די בייטש פון פאַסטוך?
אונטער'ן בייטש שווינדט אַלץ פאַרבוי...

